

नानामतानि भिन्नप्रस्थानानि ॥ ६४ ॥ सर्वेषांप्रामाण्यसिद्धयेविशिष्टकर्तृकत्वेन सर्वाणिस्तौति सांख्यस्येत्यादिना ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ आगमवेदज्ञानमनुभवंचानतिक्रम्य एतेषां सर्वेषां निष्ठापरमता
त्पर्यविषयीभूतार्थस्तु नारायणः परमात्मैवेति दृश्यते इत्यर्थः अत्र भिन्नप्रस्थानत्वाभिमानो मूढानामेवेत्याह नचेति ॥ ६९ ॥ स्वमतमाह तमेवेति ॥ ७० ॥ निःसंशयेषु श्रुत्यनुभवबलादिति शेषः हेतुबलात्कु
तर्कबलात्संशयान् ॥ ७१ ॥ ईदृशा एव पांचरात्रा अपि मुच्यन्ते इत्याह पांचरात्रेति ॥ ७२ ॥ सनातने श्रुतिप्रतिपादितत्वादाद्यंतशून्ये उभे अपि तेन पांचरात्रस्य पुं प्रणीतत्वं वेदविरुद्धत्वं च सूचितं तथापि अवां
तरतात्पर्यभेदेऽपि परमतात्पर्यत्वेकमेवेत्याह सर्वैरिति इदं विश्वं नारायण इति इदं सर्वं यद्यमात्मब्रह्मैवेदं सर्वमित्यादि श्रुतेरर्थो ब्रह्माद्वैतरूपो दर्शितः ॥ ७३ ॥ शुभाशुभमिति सर्वत्र नारायण एव प्रवर्तको तर्क्यामीत्यर्थः

सांख्ययोगः पांचरात्रवेदाः पाशुपतं तथा ॥ ज्ञानान्येतानि राजर्षे विद्धि नानामतानि वै ॥ ६४ ॥ सांख्यस्य वक्ता कपिलः परमर्षिः स उच्यते ॥ हिरण्यगर्भो योगस्य
वेत्तानान्यः पुरातनः ॥ ६५ ॥ अपांतरतमाश्चैव वेदाचार्यः स उच्यते ॥ प्राचीनगर्भं तमृषिं प्रवदंतीह केचन ॥ ६६ ॥ उमापतिर्भूतपतिः श्रीकंठो ब्रह्मणः सुतः ॥ उक्त
वानिदमव्यग्रो ज्ञानं पाशुपतं शिवः ॥ ६७ ॥ पांचरात्रस्य कृत्स्नस्य वेत्ता तु भगवान् स्वयं ॥ सर्वेषु च नृपश्रेष्ठ ज्ञानेष्वेतेषु दृश्यते ॥ ६८ ॥ यथागमं यथाज्ञानं निष्ठाना
रायणः प्रभुः ॥ न चैनमेवं जानंति तमोभूता विशांपते ॥ ६९ ॥ तमेव शास्त्रकर्तारः प्रवदंति मनीषिणः ॥ निष्ठां नारायणमृषिं नान्योस्तीति वचोमम ॥ ७० ॥ निः
संशयेषु सर्वेषु नित्यं वसति वै हरिः ॥ संशयान् हेतुबलान्नाध्यावसति माधवः ॥ ७१ ॥ पांचरात्रविदो ये तु यथाक्रमपरानृप ॥ एकांतभावोपगतास्ते हरिं प्रविशंति
वै ॥ ७२ ॥ सांख्यं च योगं च सनातने द्वे वेदाश्च सर्वे निखिले न राजन् ॥ सर्वैः समस्तैर्ऋषिभिर्निरुक्तो नारायणो विश्वमिदं पुराणं ॥ ७३ ॥ शुभाशुभं कर्म समीरितं
यत्प्रवर्तते सर्वलोकेषु किंचित् ॥ तस्माद्वेषेस्तद्भवतीति विद्यादिव्यं तरिक्षेभुवि चाप्सु चेति ॥ ७४ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांति ० मोक्ष ० प ० द्वैपायनोत्पत्तौ एकोनपंचा
शदधिकत्रिंशत्तमोऽध्यायः ॥ ३४९ ॥ ॥ ७५ ॥ जनमेजय उवाच बहवः पुरुषा ब्रह्मन्नुताहो एक एव तु ॥ कोऽत्र पुरुषः श्रेष्ठः को वा यो निरिहोच्यते ॥ १ ॥

समीरितं वेदे विहितं तस्माद्वेषे नारायणात् ॥ ७४ ॥ इति शांति ० मो ० नै ० भा ० एकोनपंचाशदधिकत्रिंशत्तमोऽध्यायः ॥ ३४९ ॥ ॥ ७५ ॥ पुरुषभेदमंतरेण बंधमोक्षव्यवस्थानुपपत्तेः श्रूयमाणस्या
लैक्यस्य चानतिलंघनीयत्वात्संदिहानः पृच्छति बहव इति नन्वेकस्मिन्नाकाशे कर्णशकुलिरूपोपाधिभेदात् श्रोत्रभेदः कल्पितो बाधिर्यसुश्रवस्त्वादिव्यवहारहेतुः शब्दग्रहासंकरहेतुश्च एवमेकस्मिन्नात्मनि अंतः
करणभेदाज्जीवभेदः कल्पितो बद्धमुक्तव्यवहारहेतुर्भागासंकरहेतुश्च भविष्यतीति व्यवहारपरमार्थदृष्ट्या पुरुषबहुत्वैकत्वे संभवत इति तत्र प्रष्टव्यमस्तीत्याशंक्याह कोऽत्रेति योषावावगौतमाग्निरिति वदामैवेदं स
॥ १ ॥